

Üniter devlet=Türk ulus-devleti mi?

CENGİZ ÇANDAR

Türkiye / 29/08/2009

'Kürt Açılımı'nın önüne Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 3. Maddesi'ni dikmeye ve böylece 'açılım'ın önünü kesmeye çalışmak siyaseten de, ahlaken de doğru değil.

'Kürt Açılımı'nın önüne Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 3. Maddesi'ni dikmeye ve böylece 'açılım'ın önünü kesmeye çalışmak siyaseten de, ahlaken de doğru değil.

Anayasa'nın söz konusu 3. Maddesi 'değiştirilemez' ve 'hatta değiştirilmesi teklif dahi edilemez' maddeler arasında.

Bunu, yani 3. Madde'nin 'değiştirilemez' ve 'değiştirilmesi teklif dahi edilemez' olduğunu hatırlatıp, söz konusu maddeye yapay bir 'kutsallık zırhı' geçirmenin anlamı yok. Matbu metinlerde 'değiştirilemez' ve 'değiştirilmesi teklif dahi edilemez' hükümler, ancak Kuran'ı Kerim ve Kitab-ı Mukaddes gibi monoteist dinler ya da Hinduizm, Budizm gibi inanç sistemleri kutsal metinlerine özgüdür.

'İlahi' yönü olmayan ve 'insan yapımı' olan hiçbir metnin 'kutsallığı' yoktur ve pekala değiştirilir. Hele, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası gibi 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nin ürünü olan ve hukuk açısından sakat doğmuş bir metnin 'değiştirilemez' ya da 'değiştirilmesi teklif dahi edilemez' gibisinden hayat pratiğinin asla geçerli kılamayacağı 'yasakçılık' zihniyetine sığınması, Anayasa Hukuk mantığı açısından, demokrasi açısından, her açıdan kabul edilemez niteliktedir.

Ve, TC Anayasası'nın 'değiştirilemez' ve 'değiştirilmesi teklif dahi edilemez' maddeleri de bir gün mutlaka değişecektir. Bunu bir kenara yazın. Türkiye'de demokrasi ile faşizm arasındaki mücadele süreci, ilki lehine ağır bastıkça, kaçınılmaz olarak sıra, Askeri Darbe'nin aslında kendisine 'dokunulmazlık' izafe etmek için icat ettiği o 'değiştirilemez' ve 'değiştirilmesi teklif dahi edilemez' maddelerine mutlaka gelecektir.

Bu konunun bir yönü. Ama burada üzerinde durmak istediğimiz pratik yönü; ne diyor 3. Madde?

"Türkiye devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir. Bayrağı, şekli kanunda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır. Milli marşı 'İstiklal Marşı'dır. Başkenti Ankara'dır."

Gündemdeki 'Kürt Açılımı' tartışmalarında, bu madde tartışma konusu olmadı ki. Ne başkent, ne bayrak, ne ülke, hatta ne resmi dilin Türkçe olması; bunların hiçbiri 'değişsin' önerisi, hatta niyeti ortada yok.

Peki niçin Genelkurmay Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ, 'Kürt Açılımı' tartışması topuna hiçte gerekmediği halde girdiği vakit, açıklamasının başına Anayasa'nın 3. Maddesi'ni yerleştirdi?

Bu, 'üniter devlet-ulus devlet' kavramlarına ilişkin çarpık bir yorumdan kaynaklanıyor. Genelkurmay Başkanı da, o çarpık yorumdan besbelli etkileniyor.

***

Orgeneral Başbuğ'un nezdinde Anayasa'nın 3. Maddesi'nin vurucu yanı 'Türkiye'nin 'devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün' olduğunu belirten sözcükleri. 'Üniter' ve 'ulus-devlet'in tanımı bu 'bölünmez bütünlük'te algılanıyor.

Bu haliyle bırakıldığında hayli sığ bir anlayış böylesi. Çünkü bir başka 'üniter devlet' olan İspanya'nın 1978 tarihli Anayasası'nın 2. ve

3. maddeleri ile bayrağı tanımlayan 4. maddesi, bizimkinin 3. Maddesi'ni çağırıştırıyor.

Ama sadece çağırıştırıyor.

Bakın İspanya Anayasası'nın 2. Maddesi'ne: "Anayasa, İspanya ulusunun çözülemez birliğine, tüm İspanyolların ortak ve bölünmez vatanına dayanmaktadır" diyor ve devam ediyor: "Kendisini meydana getiren milliyetler ve bölgelerin özerklik hakkını ve aralarındaki dayanışmayı tanımaktadır ve güvence altına almaktadır."

İspanya Anayasası'nın 3. Maddesi ise şöyle: "(1) Castilian devletin resmi İspanyolca dilidir. Tüm İspanyolların onu bilme görevi ve kullanma hakkı vardır.

(2) İspanya'nın diğer dilleri de, statülerine göre özerk toplulukların bulunduğu yerlerde resmi olacaktır. (3) İspanya'nın dilsel zenginlik özellikleri özel bir saygı ve koruma konusu olacak bir kültürel mirastır."

Unutmayalım, İspanya, bir 'Üniter Devlet'tir, 'ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlük' anlayışı orada da vardır ve Anayasa'nın dayandığı zemindir.

Ama orada 'İspanyol' kavramı, bir etnisiteyi ifade etmez ve o anlamda bir kendiliğinden bir 'üst kimlik' niteliği taşıırken, Türkiye'de 'Türk' öyle değil. Öyle de algılanmıyor. Orada sorun başlıyor.

Bunlar ciddi konular öyle hotzotla ve demagojiyle bastırılacak cinsten olmadıkları gibi, Türkiye'nin geldiği noktada hotzottan korkacak ve sinecek insanların sayısı da giderek pek azalıyor.

'Kürt Açılımı' adı verilen isim bize değil, Başbakan'a ait. 'Demokratik Açılım' diye altı çizilmek istense de, bu, özünün 'Kürt Açılımı' olduğu gerçeğini değiştirmiyor- sürecin Türkiye'nin kuruluş dönemi eksiklikleri ve çarpıklıklarını gidermesi gibi de bir işlevi var. Anayasa değişikliği ve vatandaşlık tanımı, sürecin ilk halkası değil belki ama kaçınılmaz son halkası olacak. 'Yol boyunca' aşılması gereken bir çok engel var ve bunlardan önemi bir bölümü 'ideolojik'.

***

Örneğin, Genelkurmay Başkanı'nın kendisine kılavuz olarak aldığı Prof. Dr. Metin Heper'in bu konulardaki görüşleri hem yanlış, hem de sorunludur.

Bu konulardaki uzmanlığı ile tanınan Prof. Dr. Baskın Oran'a sorarsanız, "Metin Heper, askerlere ölçü alarak üniforma biçiyor ya da bir başka deyimle onların zihniyetini onların istediği biçimde teorize ediyor."

Metin Heper'in görüşleri için 'akademik açıdan yüzkarası' diyenler de var. Örneğin, Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'un referans aldığı Heper, "Türkiye Cumhuriyeti devletinin etnik anlamıyla sadece Türklerin devleti olmadığını, Kürt kimliğinin 1930'ların sonları ve 1940'ların başlarında sadece bir grup 'entelektüel' tarafından inkâr edildiğini, bu yaklaşımın da hiçbir zaman resmi devlet politikası olmadığını, yaşanan süreçte devletin haksız yere suçlandığını Kürtler arasında devlete karşı gereksiz bir husumet yaratıldığını ve bugün adeta devletten hesap sorulma raddesine gelindiğini" ileri sürüyor.

Yani, Heper, 'Türk devleti Kürtlere yönelik olarak asimilasyonist olmamıştır' tezini savunuyor. Başbuğ da öyle.

Bu 'görüş'ü Türkiye'nin Kürt vatandaşlarının ezici çoğunluğunu ikna edemezsiniz.

Onların ikna edilemeyecek olması bir yana, bu 'görüş' tam anlamıyla 'insaf' tepkisini hak edecek niteliktedir.

Bu 'görüş'ü çürütmek için 24 Eylül 1025'te kabul edilmiş olan 'Şark Islahat Planı'nı bilmek yeterlidir. Tarih çarpıtılarak, tarih olmamış gibi davranılarak ya da tarihte ne yapılmışsa sanki yapılan tersi gibi bugün anlatılarak bilim adamı da olunmaz, ülke de yönetilmez.

'Şark Islahat Planı' ve bu ülkede Kürtlere yönelik uygulanan politikaların ne olduğuna yarın değinelim, görelim bakalım söz konusu olan '1930'lar ve 1940'larda birkaç entelektüel'in mi işi yoksa '1920'lerden beri gelen devlet politikası' mı?

Yıllardır ikincisiyle, '1920'lerin mantığıyla sürdürülen devlet politikaları'yla didişiyoruz.

Özü 'Kürt Açılımı' olan 'Demokratik Açılım', Türkiye'yi zayıflatıcı ve özünde 'ayırıcı ve bölücü' olan bu devlet politikasının değişmesi yani 'devletin dönüşmesi' sinyalleri verdiği için, gerek bugün ve gerekse gelecek için bir değer ve anlam taşıyor.

Bu konuyu tartıştıkça, 'devlet ricali'nin 'üniter devlet'ten anladığının 'Türk ulus-devleti' olduğunu ve onun belkemiğinin ise 'farklılıklar zenginliğimiz' sloganı altında 'asimilasyonist' olduğunu görüyoruz.

Öyle bir 'ideolojik bakış açısı'ndan, yani 'sorunun kaynağı'ndan Kürt sorununa çözüm çıkmaz.

'Açılım' dediğimiz ise zaten, 80 yıllık 'oyun'dan vazgeçip, ülkeyi 'çözüm rotası'na sokmaktan başka bir şey değil...